

IV. FORMACJA LITURGICZNA

Ks. Czesław Krakowiak

Inicjacja chrześcijańska dzieci w wieku katechetycznym według rytuału (RCIA) dla katolickich diecezji w USA

W Kościele katolickim są aktualnie dwie formy udzielania chrztu dzieciom. Powszechnie praktykuje się chrzest niemowląt według rytuału *Ordo baptismi parvulorum*¹. Wraz z wydaniem rytuału *Ordo initiationis christianae adultorum*² Kongregacja Kultu Bożego przygotowała specjalne obrzędy inicjacji chrześcijańskiej dzieci w wieku szkolnym, które objęte są już nauczaniem katechetycznym³. Typiczne wydanie tego rytuału zawiera w V. rozdziale podstawowe wskazania i obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci, które nie zostały ochrzczone jako niemowlęta i są już w wieku rozeznania i katechizacji⁴. Dzieci w tym wieku są już zdolne „do wyznania wiary i pogłębienia jej oraz przyjmowania na siebie obowiązków z poczuciem odpowiedzialności w sumieniu”⁵. W Rytuale rzymskim brak jest dokładniejszego określenia wieku tych dzieci, ogólnie mówi się tylko o „wieku rozeznania” i udziale w katechizacji. Rytuał zakłada więc, że dzieci te mogą być w różnym wieku i właściwym dla niego rozwoju ogólnym i duchowym. Dzieci w tym wieku „są zależne od rodziców lub opiekunów oraz szczególnie łatwo ulegają wpływowi rówieśników i otoczenia”⁶. O ich przygotowanie do sakramentów wtajemniczenia proszą rodzice lub opiekunowie. Jeśli czasem czynią to same, zawsze za zgodą swoich opiekunów⁷. Te okoliczności i uwarunkowania należy uwzględnić zarówno odnośnie do czasu trwania jak i formy przygotowania katechetycznego. Dzieci w tym wieku są szczególnie wrażliwe na oddziaływanie i wpływy otoczenia, co może stanowić pomoc, ale także przeszkodę, w ich formacji katechetycznej i duchowej w okresie przygotowania do sakramentów. Głównie od rodziców mają prawo oczekiwać „pomocy i przykładu” najpierw w okresie przygotowania do sakramentów a następnie po ich przyjęciu⁸. Ważną rolę spełnia również grupa rówieśnicza ochrzczonych, która przygotowuje się do bierzmowania lub Eucharystii, do której mogą być włączone.

Zawarte w Rytuale OICA wskazania i obrzędy nie mają charakteru powszechnie obowiązującego w całym Kościele, lecz jedynie ogólnie wskazują, jak powinien

¹ Rituale romanum. *Ordo baptismi parvulorum*. Typis Polyglottis Vaticanis 1969.

² Rituale romanum. *Ordo initiationis christianae adultorum*. Typis Polyglottis Vaticanis 1972 (=OICA).

³ *Ordo initiationis puerorum qui aetate catechetica adepti sunt*. OICA nn. 306-369

⁴ Według KPK kan. 97 § 2 „Małoletni, przed ukończeniem siódmego roku życia, nazywa się dzieckiem i uważany jest za nie posiadającego używania rozumu. Po skończonym siódmym roku życia domniemywa się, że posiada używanie rozumu”.

⁵ OICA nr 306.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże. Zob. J. R. Sztymmler, *Obowiązki rodziców w zakresie zapewnienia i przygotowania chrztu dzieci*. W: *Chrzest - nowość życia*. Red. J. Nowak. W. Słomka (Homo meditans X). Lublin 1992, s. 173-183.

⁸ OICA nr 308.

przebiegać proces przygotowania dzieci do sakramentów wtajemniczenia oraz jakie obrzędy są z nim związane. Bardziej szczegółowe zalecenia oraz rozbudowane obrzędy liturgiczne winny być przygotowane przez konferencje biskupów, które mają uwzględnić miejscowe potrzeby i uwarunkowania pastoralne. Na uwagę zasługuje również zalecenie Rytuła, aby przy tłumaczeniach zawartych w nich tekstów na języki narodowe „dostosować pouczenia, wezwania i modlitwy do pojętności dzieci”⁹, a nawet przygotować inną wersję danej modlitwy, która „tę samą treść przedstawia dzieciom w sposób bardziej przystępny”¹⁰.

Pierwszą adaptację V. rozdziału Rytuła dla potrzeb inicjacji chrześcijańskiej dzieci przygotowano i wydano we Francji. Nie jest to jedynie rozdział w Rytuale, lecz wydano oddzielną księgę, która zawiera dosyć obszerne wprowadzenie pastoralne, obrzędy i teksty dostosowane do różnego wieku dzieci¹¹. Podobnie postąpiono w Niemczech. Międzynarodowy Zespół roboczy Komisji Liturgicznych niemieckiego obszaru językowego przy współpracy Stowarzyszenia Niemieckich Katechetów, opracował Rytuał pt. *Die Eingliederung von Kindern im Schulalter in die Kirche. Studienausgabe für die katholischen Bistümer des deutschen Sprachgebietes*¹².

W przygotowanym przez Konferencję Biskupów Katolickich USA wydaniu w języku angielskim rytuału OICA i zatwierdzonym przez Kongregację Kultu Bożego (19 II 1987) jako *Rite of Christian Initiation of Adult*¹³ (RCIA) w jego części II. zamieszczono „Obrzędy inicjacji dzieci, które osiągnęły wiek katechizacji”¹⁴. Ich struktura

⁹ Tamże nr 312.

¹⁰ Tamże. Por. nr 32.

¹¹ *Rituel du baptême des enfants en âge de scolarité*. Paris 1977 i 1993 ss. 64. Wydanie drugie z 1993 r. uwzględniło wydany w 1983 r. *Kodeks Prawa Kanonicznego* i także otrzymało aprobatę Kongregacji Sakramentów i Kultu Bożego (12 IX 1983). Rytuał ten zawiera obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego dzieci w wieku od 7 do 12 lat, jeśli ich rodzice lub opiekunowie, albo nawet one same, za ich zgodą, poproszą o chrzest. Zob. Cz. Krakowiak, *Katechumenat dzieci w wieku szkolnym*. W: *Sakramenty inicjacji w liturgii i praktyce duszpasterskiej*. Red. R. Pierskała, H. Sobeczko, Opole 1996 s. 84-85; tenże, *Katechumenat dzieci i młodzieży w wieku szkolnym*, „Anamnesis” 3:1996 nr 8, s. 73-74; P. De Clerck, *Un seul baptême? Le baptême des adultes et celui des petits enfants*. „La Maison-Dieu” 1991 nr 185, s.7-33; O. Sarda, *Baptême des petits enfants en âge de scolarité en France*, tamże s. 61-83; D. Sartore, *L'iniziazione cristiana dei fanciulli in età scolare*. W: *L'iniziazione cristiana degli adulti*. Red. R. Falsini, Milano 1992, s. 99-114.

¹² Freiburg im Br. 1986 ss. 94. Jak podano na początku tekst ten opracowano w oparciu o V. rozdz. Rytuła niemieckiego *Die Feier der Eingliederung Erwachsener in die Kirche nach dem neuen Rituale Romanum (Studienausgabe)*, Freiburg im Br. 1975 oraz o materiały publikowane już wcześniej przez Sekretariat Konferencji Biskupów Niemiec: *Stufen auf dem Glaubensweg*, Bonn 1982; *Taufe und Erstkommunion* - wydane przez Stowarzyszenie Katechetów Niemieckich, München 1984. Rytuał ten także został zatwierdzony przez Kongregację Kultu Bożego (16 III 1971). Przeznaczony jest on dla dzieci w wieku od 6 do 14 lat czyli takich, które już osiągnęły wiek rozeznania, potrafią odróżnić dobro od zła, mogą wyznać wiarę, lecz będąc w okresie rozwoju, podlegają rodzicom i wychowawcom. Zob. C. Krakowiak, *Katechumenat dzieci w wieku szkolnym...*, s. 85-86; tenże, *Katechumenat dzieci i młodzieży w wieku szkolnym...* s. 74.

¹³ *Rite of Christian initiation of adult approved for use in the Dioceses of the United States of America by the National Conference of Catholic Bishops and confirmed by the Apostolic See. Prepared by International Commission on English in the Liturgy A Joint Commission of Catholic Bishops' Conference*. Collegeville, Minnesota 1988.

¹⁴ Christian initiation of children who have reached catechetical age. RCIA nn. 252-330; s. 157-330; OICA nn. 306-369.

jest taka sama jak inicjacji dorosłych. Można więc mówić o katechumenacie dzieci w wieku szkolnym, który jest przygotowaniem ich do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. Wskazane jest, aby katechumenat dzieci trwał przynajmniej jeden rok i był podzielony, tak jak dorosłych, na okresy i stopnie¹⁵.

Według Statutów katechumenatu¹⁶ i RCIA przygotowanie i inicjacja chrześcijańska dzieci w wieku szkolnym, zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego¹⁷ powinno odbywać się według obrzędów Rytułu OICA, a ich udzielanie w czasie Wigilii Paschalnej razem ze wszystkimi katechumenami¹⁸. Możliwa jest również formacja dzieci do tych sakramentów w grupie rówieśników już ochrzczonych i przygotowujących się do bierzmowania i/lub Eucharystii. Wtedy jednak należy uważać, aby formacja katechumenalna nie była przeszkodą i powodem zamieszania w zwyczajnej katechizacji¹⁹. Okres mistagogii, który kończy cały proces inicjacji ma sprzyjać neofitom i chrestnym w pogłębianiu znaczenia przyjętych sakramentów. W tym czasie główny akcent powinien być położony na formację eucharystyczną, gdyż każda Msza św. jest również przypomnieniem przyjętego chrztu²⁰.

Rytuał RCIA, podobnie jak OICA nie uwzględnia różnego wieku dzieci objętych katechezą, jedynie stwierdza za Rytuałem rzymskim, że obrzędy te są przeznaczone dla tych dzieci, które zdolne są do wyznawania wiary i pogłębiania jej oraz przyjęcia obowiązków wypływających z przyjętych sakramentów. W przygotowaniu dzieci do sakramentów inicjacyjnych należy uwzględnić ich poziom umysłowy właściwy w danym wieku²¹. Podobnie jak w Rytuale OICA, podkreśla się wielką rolę rodziców, chrestnych, rówieśników, katechetów, duszpasterzy oraz lokalnej wspólnoty w formacji chrześcijańskiej dzieci poprzedzającej udzielenie im sakramentów. Jeśli dzieci mające przyjąć chrzest włączone są w grupę katechetyczną, w której dzieci już ochrzczone przygotowują się do bierzmowania i Eucharystii, wtedy chrztu udziela się w połączeniu z liturgią bierzmowania lub Eucharystii dzieci już ochrzczonych²².

Przyjęcie dzieci do katechumenatu

Pierwszym stopniem inicjacji chrześcijańskiej jest przyjęcie do katechumenatu²³. Obrzęd włączenia dzieci do grona katechumenów dokonuje się zazwyczaj w czasie liturgii słowa Bożego z udziałem najbliższej rodziny i przyjaciół²⁴. Jego struktura jest identyczna z rytmem zamieszczonym w Rytuale rzymskim²⁵ i zawiera: dialog celeb-ransa z dziećmi, rodzicami i zgromadzeniem²⁶, naznaczenie znakiem krzyża z doty-

¹⁵ RCIA nr 253.

¹⁶ National Statute for the Catechumenate (=NSC). RICA s. 365-372.

¹⁷ „Przepisy zawarte w kanonach o chrzcie dorosłych stosuje się do wszystkich, którzy po wyjściu z dzieciństwa osiągnęli używanie rozumu”. KPK kan. 852 § 1.

¹⁸ NSC nr 18.

¹⁹ Tamże nr 19.

²⁰ Tamże nn. 22-24.

²¹ RCIA nr 252; por. OICA nr 306.

²² RCIA nn. 254-257; por. OICA nn. 308-311.

²³ First step: Acceptance into the order of catechumens. RCIA nn. 260-276; OICA nn. 314-329.

²⁴ Tamże nr 263.

²⁵ OICA nn. 316-329.

²⁶ RCIA nn. 262-265; por. OICA nn. 316-321.

kaniem czoła kandydatów, albo jeśli nie byłoby to stosowne, bez dotykania czoła i ewentualnie oznaczenie znakiem krzyża wszystkich narządów zmysłów²⁷, zaproszenie do udziału w liturgii słowa Bożego i wprowadzenie do kościoła²⁸, liturgię słowa Bożego z przekazaniem dzieciom Biblii (po homilii)²⁹, modlitwy wstawiennicze za dzieci³⁰, modlitwę nad nimi i rozesłanie³¹. Liturgię kończy wspólny śpiew, po którym z dorosłymi można sprawować Eucharystię³².

Obrzęd wybrania i zapisania imienia

Pod koniec przygotowania dalszego do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej dzieci, RCIA przewiduje fakultatywny obrzęd wybrania lub zapisania imienia, czego nie ma w rytuale rzymskim³³. Sprawuje się go zazwyczaj w czasie Mszy św. w pierwszej niedzielę Wielkiego Postu w kościele parafialnym, katedralnym lub w innym stosownym miejscu³⁴. Jeśli z racji pastoralnych wybiera się inny dzień, należy użyć czytań i formularza Mszy św. przeznaczonego na wybór lub zapisanie imienia, albo z I Niedzieli Wielkiego Postu. Jeżeli jest to tylko możliwe, obrzęd wybrania dzieci w wieku katechizacyjnym należy połączyć z obrzędem wybrania katechumenów dorosłych, odpowiednio dostosowując teksty. Liturgii wybrania przewodniczy biskup lub jego delegat. On także głosi homilię, w której powinien przybliżyć dzieciom treść przeczytanej Ewangelii. W pewnych okolicznościach, jedna z dorosłych osób, najlepiej katechista, może przeprowadzić z dziećmi rozmowę na temat usłyszanych tekstów biblijnych akcentując zawarte w nich wezwania i wskazując konkretne możliwości ich realizacji w osobistym życiu każdego dziecka³⁵.

Właściwy obrzęd wybrania rozpoczyna się po homilii od przedstawienia dzieci, którego dokonuje duszpasterz odpowiedzialny za ich przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, albo diakon, katechista lub osoba reprezentująca lokalną wspólnotę. Przedstawiający dzieci jednocześnie zaświadcza, że są już wystarczająco przygotowane do przyjęcia chrztu, bierzmowania i Eucharystii w czasie najbliższej Paschy. Potwierdza również, że te dzieci już mocno ukochały Jezusa, wspólnota wspierała je modlitwą i dała przykład dobrego postępowania. Wtedy celebrans wzywa każde dziecko po imieniu, i poleca, aby zbliżyło się do niego wraz z rodzicami i chrzestnymi³⁶. Następnie kieruje pytania do rodziców, chrzestnych i zgromadzonej wspólnoty, aby potwierdziła decyzję dzieci przyjęcia sakramentów oraz ich dobre do nich przygotowanie³⁷. Po otrzymaniu pozytywnej odpowiedzi zwraca się z pytaniem

²⁷ RCIA nn. 33,3 i 54; nn. 266-269; por. OICA nn. 322-323.

²⁸ Invitation to the celebration of the Word of God. RCIA nr 269. W OICA nr 324 ten obrzęd określany jest jako „Introductio in ecclesiam”.

²⁹ RCIA nn. 270-273; por. OICA nn. 325-328.

³⁰ RICA nr 274.

³¹ Tamże nn. 274-276; por. OICA 329.

³² Tamże nr 276; por. nr 261.

³³ Tamże nn. 277-280; 281-290. W OICA (nn. 330-342) bezpośrednio po przyjęciu do katechumenatu następuje wejście na drugi stopień, czyli skrutynia lub obrzędy pokutne.

³⁴ Tamże nr 279.

³⁵ Tamże RCIA nr 281.

³⁶ Tamże nr 282.

³⁷ Tamże nr 283. Pytania te są podobne jak w obrzędzie wybrania katechumenów dorosłych. OICA

do dzieci o potwierdzenie pragnienia przyjęcia sakramentów i następuje wpisanie ich imion do księgi. Swoje imiona mogą wpisywać same dzieci, chrzestni albo osoba przedstawiająca je celebransowi. Jeśli w obrzędzie wybrania uczestniczą dzieci z różnych parafii, można przedstawić celebransowi listę z imionami przygotowujących się do sakramentów³⁸.

Po wpisaniu imion do księgi celebrans ogłasza dzieciom, że zostały wybrane, czyli dopuszczone (*Act of admission or election*), aby w czasie najbliższej Wigilii Paschalnej otrzymać sakramenty chrztu, bierzmowania i Eucharystii³⁹. Czas bezpośredniego przygotowania do ich przyjęcia mają wykorzystać na lepsze poznanie Jezusa Chrystusa, aby Go jeszcze bardziej ukochać. Mają im w tym pomagać chrzestni, którzy kładą rękę na ramieniu dziecka, na znak gotowości wspomagania ich w okresie bezpośredniego przygotowania do sakramentów. W ten sposób symbolicznie wyrażają gotowość dawania świadectwa dobrego życia chrześcijańskiego we wspólnocie, a szczególnie wybranym dzieciom⁴⁰.

W następującej modlitwie za wybranych (*Intercessions for the Elect*) kolejno powierzane są Bogu osoby: katechumeni, ich rodzice, chrzestni i katechiści, nauczyciele, dzieci i dorośli wybrani do przyjęcia sakramentów oraz cała zgromadzona wspólnota⁴¹. Po czym celebrans wyciągając ręce nad wybranymi dziećmi odmawia nad nimi jedną z proponowanych w rytuale modlitw (*Prayer over the Elect*). W pierwszej zwraca się do Boga, który nas stworzył i daje nam życie, aby błogosławił dzieciom i ich rodzicom. Modlitwa druga wzięta jest z obrzędów inicjacji dorosłych. Nawiązuje do woli Boga zbawienia wszystkich ludzi i odnowienia wszystkiego w Chrystusie i zawiera prośbę, aby kierował wybranymi przez Kościół w taki sposób, by dochowali wierności powołaniu, zostali włączeni do królestwa i otrzymali pieczęć obiecanego Ducha Świętego⁴².

W zależności od tego, czy po obrzędzie wybrania będzie celebrowana Eucharystia i czy pozostaną na niej wybrani, stosuje się odpowiednią formułę odesłania (*Dismissal of the Elect*). Jeśli wybrani opuszczają zgromadzenie eucharystyczne, w słowach odesłania jest życzenie, aby Chrystus był dla nich drogą, prawdą i życiem⁴³. Równocześnie przypomina się, aby często myśleli o Bogu⁴⁴. Jeśli wybrani pozostają na Eucharystii, zachęca się ich, aby – choć nie mogą przyjąć Ciała i Krwi Chrystusa – wzbudzili w sobie głębokie pragnienie przyjęcia Go w przyszłości⁴⁵. Gdy po obrzędzie wybrania nie sprawuje się Eucharystii, celebrans odsyła wszystkich zgromadzonych w pokoju Chrystusa⁴⁶.

nr 144.

³⁸ RCIA nr 284.

³⁹ „My dear children, I am happy to declare you among you elect of God. You have been to be initiated at Easter through the sacraments of baptism, confirmation, and the eucharist”. RCIA nr 285.

⁴⁰ Tamże nr 286.

⁴¹ Tamże nr 287.

⁴² Tamże 288 A i B; por. OICA nr 149.

⁴³ Tamże nr 289 A.

⁴⁴ Tamże nr 289 B.

⁴⁵ Tamże nr 289 C.

⁴⁶ „Go in peace, and may the Lord remain with you always”. Tamże nr 289 D.

Obrzędy pokutne, czyli skrutynia

Drugim stopniem inicjacji chrześcijańskiej dzieci według RICA, tak jak w OICA są obrzędy pokutne (skrutynia)⁴⁷. Odpowiadają one okresowi oczyszczenia i oświecenia w przygotowaniu dorosłych do sakramentów inicjacyjnych i dlatego należy zachować wskazania odnoszące się do dorosłych⁴⁸. Skrutynia sprawuje się w obecności wspólnoty wiernych, w okresie przygotowania dzieci do sakramentów inicjacyjnych w III, IV i V Niedzielę Wielkiego Postu, jeśli udziela się sakramentów na Wielkanoc, jeśli w innym czasie, to w inne niedziele tego okresu, a nawet w dni powszednie⁴⁹. W tym czasie wiara i poziom życia duchowego dzieci odpowiadają już wymaganiom stawianym kandydatom do chrztu.

Struktura obrzędu jest taka sama jak w Rytuale rzymskim: obrzędy wstępne kończy modlitwa. Po niej następują czytania biblijne i psalm responsoryjny⁵⁰ a po homilii modlitwy wstawiennicze⁵¹. Celebrans może wybrać jedną z dwóch formuł modlitwy egzorcyzmu, które odmawia z rękami wyciągniętymi nad dziećmi⁵². Formuła druga jest w formie dialogu z dziećmi⁵³. Rytuał RCIA przewiduje możliwość wyboru pomiędzy jeszcze dwoma obrzędami: namaszczenie olejem katechumenów lub włożenie rąk⁵⁴. Formuły towarzyszące namaszczeniu piersi i rąk oraz włożenia rąk są takie same jak OICA. Można również korzystać z tekstów przeznaczonych dla dorosłych odpowiednio je dostosowując do mentalności dzieci⁵⁵. Po tych obrzędach dzieci odsyłane są do domu⁵⁶. Jeśli w obrzędach tych uczestniczą również dzieci już ochrzczone, przystępują po raz pierwszy do sakramentu pokuty i pojednania⁵⁷.

Celebracja sakramentów inicjacyjnych

Podobnie jak w inicjacji dorosłych trzecim stopniem⁵⁸ wtajemniczenia chrześcijańskiego jest przyjęcie sakramentów chrztu⁵⁹, bierzmowania⁶⁰ i Eucharystii⁶¹. Dla podkreślenia paschalnego charakteru tych sakramentów udziela się ich w Wigilię Paschalną lub w niedzielę⁶². Jeśli zaś w innym czasie, należy wziąć formularz mszalny „Msza przy udzielaniu chrztu” a czytania z Lekcjonarza przeznaczone na celebrowanie sakramentów inicjacji poza okresem Wielkanocy, ale w niedziele i święta czytania

⁴⁷ Second step: Penitential rites (Scrutinies). Tamże nn. 291-303; por. OICA nn. 330-342.

⁴⁸ Tamże nr 291; por. nn. 141-146; OICA nn. 152-180.

⁴⁹ Tamże nr 294; por. nr 159.

⁵⁰ Tamże nr 297. Wykaz czytań i psalmów taki sam jak w OICA nr 336.

⁵¹ RCIA nr 299; OICA nn. 335-338.

⁵² Tamże 300 A.

⁵³ Tamże 300 B; OICA nr 392.

⁵⁴ Błogosławieństwa oleju może dokonać prezbiter. RCIA nr 301; por. OICA nn. 131; 340.

⁵⁵ RCIA nr 294. Dotyczy to nn. 153-154; 167-168; 174-175.

⁵⁶ Tamże nr 302 A; B.

⁵⁷ Tamże nr 303; OICA nr 342.

⁵⁸ Tamże nn. 304-308; OICA nn. 343-346.

⁵⁹ Tamże nr 310-321; por. OICA nn. 348-360.

⁶⁰ Tamże nr 322-326; por. OICA nn. 361-365. Bierzmować może udzielać także prezbiter, który udziela chrztu. RCIA nr 305.

⁶¹ RCIA nr 327-329; por. OICA nn. 366-368.

⁶² Por. *Ordo baptismi parvulorum* nr 7 b.

z tego dnia⁶³. W tej liturgii mogą uczestniczyć również dzieci ochrzczone, które dopełniają swoją inicjację przyjmując bierzmowanie i Eucharystię⁶⁴. Liturgia sakramentów inicjacyjnych przebiega tak samo jak w OICA.

Po wyrzeczeniu się grzechu, a przed wyznaniem wiary, może mieć miejsce namaszczenie olejem katechumenów, jeśli nie było w innym czasie, np. w związku z obrzędami pokutnymi⁶⁵. Wyznanie wiary kandydatów jest w formie odpowiedzi na pytania. Jeśli ich liczba jest znaczna, wyznanie wiary nie jest indywidualnie, lecz wspólne⁶⁶. Rytuał preferuje udzielanie chrztu przez trzykrotne zanurzenie całego ciała lub tylko głowy. W tym czasie chrzestny dotyka chrzczonego, lub kładzie jego rękę na ramieniu (przy chrzcie przez polanie). Po formule chrzcielnej śpiewa się lub recytuje aklamację⁶⁷. Po chrzcie następują obrzędy wyjaśniające (*Explanatory rites*). Jeśli ochrzczeni nie przyjmą bezpośrednio po chrzcie sakramentu bierzmowania, namaszcza się im głowę olejem świętego krzyżma. Namaszczeniu towarzyszy modlitwa⁶⁸. Zawsze przekazuje się szatę chrzcielną, koloru białego, lub innego, zależnie od miejscowego zwyczaju. Obrzęd ten można także opuścić⁶⁹. Przed przekazaniem światła, celebrans trzymając w ręku lub dotykając paschału, prosi rodziców chrzestnych, aby zapalili od niego świece i przekazali je neofitom⁷⁰.

Udzielenie bierzmowania poprzedza krótkie przemówienie celebransa do neofitów, w którym nawiązuje do przyjętego chrztu i zapowiada, że za chwilę otrzymają dar Ducha Świętego, który w doskonalszy sposób upodobni ich do Chrystusa, aby byli czynnymi członkami Kościoła i budowali go w wierze i miłości. Zwracając się do zgromadzonej wspólnoty, zachęca ją do modlitwy do Boga Ojca, aby na neofitów zesłał Ducha Świętego i umocnił ich Jego darami⁷¹. Następnie z wyciągniętymi nad nimi rękami odmawia modlitwę *All-powerful God (Deus omnipotens)*, po czym namaszcza czoła olejem krzyżma świętego i wypowiada formułę sakramentalną: *N., be sealed with the Gift of the Holy Spirit*⁷². Po bierzmowaniu celebrytuje się Eucharystię, w czasie której zaleca się, aby neofici, ich rodzice, rodzice chrzestni i katecheci przyjęli Komunię św. pod obiema postaciami⁷³.

Następujący po przyjęciu sakramentów inicjacyjnych okres mistagogii ma na celu pogłębienie wiary dzieci. Rytuał RCIA nie zawiera żadnych bardziej szczegółowych wskazań do jego organizacji i przebiegu, lecz odwołuje się do rytuału OICA z zaleceniem, aby to, co dotyczy dorosłych neofitów, odpowiednio dostosować do sytuacji dzieci⁷⁴.

⁶³ RCIA nr 306.

⁶⁴ RCIA nr 308; OICA nr 358.

⁶⁵ Tamże nr 315; por. nr 301.

⁶⁶ Tamże nr 316.

⁶⁷ RCIA w Appendix II zawiera aż 12 aklamacji z Pisma Świętego. RCIA nr 595; OICA nr 390.

⁶⁸ RCIA nr 318; OICA nr 358.

⁶⁹ Tamże nr 320; OICA nr 359.

⁷⁰ Tamże nr 321; OICA nr 360.

⁷¹ Tamże nr 324; OICA nr 363.

⁷² Tamże nr 326; OICA nr 365.

⁷³ Tamże nn. 327-329; OICA nn. 366-368.

⁷⁴ Tamże nr 330; OICA nn. 235-239.

* * *

Mimo dominującej w Kościele łacińskim praktyki chrztu dzieci (niemowląt), uważa się obecnie opóźniane prośby rodziców o chrzest dzieci, nie w pierwszych miesiącach po ich narodzeniu, ale nawet po kilku latach. Takim dzieciom udziela się chrztu według rytuału *Obrzędy chrztu dzieci*. Jednak coraz częściej duszpasterze spotykają dzieci nieochrzczone, które uczęszczają już do szkoły i uczestniczą w katechezie razem z dziećmi ochrzczone, przygotowującymi się do I Komunii św. Jeśli ich rodzice, albo one same, za zgodą rodziców lub opiekunów, proszą o chrzest, powinny odbyć rodzaj katechumenatu chrzcielnego, podobnie jak dorośli, ale dostosowanego do ich wieku. Należy wtedy stosować się do rytuału *Ordo initiationis christianae adultorum*, który zawiera *Obrzędy wtajemniczenia dzieci, które osiągnęły wiek katechizacyjny*.

Niektóre Kościoły lokalne np. we Francji, w Niemczech, zgodnie z kompetencjami konferencji biskupów, przygotowały i wydały w oddzielnej księdze, szczegółowe wskazania pastoralne i specjalne obrzędy w oparciu o rytuał rzymski lub dokonały odpowiedniej ich adaptacji (w USA). Biskupi Kościoła katolickiego w USA nie wydali odrębnych obrzędów inicjacji chrześcijańskiej dzieci w wieku szkolnym, lecz odpowiedni rozdział OICA wzbogacili o obrzęd przyjęcia do katechumenatu oraz przez dostosowanie do mentalności dzieci niektórych modlitw. Obrzędy te stosuje się do wszystkich dzieci w wieku szkolnym, niezależnie od tego, ile mają lat. Zachowano więc ducha rytuału rzymskiego. Jednak ze względu na różnice, jakie istnieją między dziećmi od wieku rozeznania do 14. roku życia wymagają odmiennego ich traktowania także w okresie przygotowania do sakramentów inicjacyjnych. Dlatego najbardziej odpowiednie są adaptacje dokonane we Francji i Niemczech, które uwzględniają wiek dzieci młodszych i starszych.

W Polsce jak dotąd duszpasterze mają do dyspozycji dosłowne tłumaczenie rytuału rzymskiego OICA. Wydaje się, że jest już czas na jego nowe wydanie, faktycznie dostosowane nie tylko „do zwyczajów diecezji polskich”, ale również do aktualnych potrzeb pastoralnych. Istnieje bowiem potrzeba przygotowania konkretnego programu katechetycznego, wskazań pastoralnych i obrzędów liturgicznych inicjacji chrześcijańskiej dzieci w wieku szkolnym. Uwzględniając polskie warunki pastoralne, można wykorzystać dokonania i doświadczenia Kościołów w innych krajach i wydać własną księgę liturgiczną zawierającą obrzędy inicjacji chrześcijańskiej dzieci w wieku szkolnym.